

Dejan Jontes

Peter Stankovič: Politike popa – Uvod v kulturne študije.
Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, zbirka Maklen, 2006.
198 strani (ISBN 961-235-231-3), 4.800 SIT

Če so bile kulturne študije še pred štirimi leti samo *cool* (po zborniku *Cooltura*, ki so ga leta 2002 uredili Debeljak, Stankovič, Velikonja in Tomc), so v vmesnem obdobju postale *pop*. S *Politikami popa* smo namreč poleg omenjenega zbornika dobili tudi prvi slovenski učbenik kulturnih študij, ki je delo enega avtorja. Vsebinsko gledano, so *Politike popa* nadaljevanje oz. razširitev Stankovičevega poglavja *Kulturne študije: pregled zgodovine, teorij in metod* iz omenjenega zbornika *Cooltura*. Še več, po grobi oceni je v novem učbeniku in omenjenem poglavju istega kar okoli 70 odstotkov besedila, ki je večinoma le terminološko prečiščeno, torej so zgolj odpravljeni nekateri nerodni prevodi ali formulacije.

V *Politikah popa* po kratki predstavitvi kulturnih študij sledi poglavje o nastanku kulturnih študij. Tu avtor predstavi socialni kontekst nastanka kulturnih študij ter predhodnike in njihov pomen. Daljši razdelek nameni predstavitvi marksizma in ideologije, pri čemer posebno pozornost nameni za kulturne študije pomembnima Althusserju in Gramsciju. V tretjem poglavju, ki ima v kazalu naslov *Sedemdeseta leta*, v besedilu pa *Kaj so kulturne študije?* (kakor je naslovljeno uvodno poglavje), se avtor spoprime s strukturalizmom in njegovim pomenom za kulturne študije. Najprej sledi prelet skozi delo de Saussurja in Barthesa, nato pa se Stankovič posveti ključnim tekstom oz. temam znotraj kulturnih študij, kot so denimo Hallovo zakodiranje in odkodiranje televizijskega diskurza, Morleyjeve raziskave televizijskega občinstva in analize mladinskih subkultur. Sledi krajše poglavje o kulturnem populizmu, kjer se Stankovič osredotoči na delo Johna Fiska, predstavi pa tudi McGuiganovo kritiko kulturnega populizma.

Najboljše poglavje v učbeniku je namenjeno sodobnim kulturnim študijam in kompleksnim učinkom popularne kulture. Tu se avtor v učbeniškem slogu dobro spoprime z nekaterimi od ključnih konceptov kulturnih študij, kot so artikulacija, reprezentacija in kulturni krogotok, ki ga predstavi na znanem primeru Sonyjevega walkmana. Ponovno sledi krajši zgodovinski ekskurz, v katerem avtor razgrne nekatere ključne Foucaultove in Derridajeve poudarke, relevantne za kulturne študije, daljši razdelek pa je nato namenjen razpravi o identitetah. Tu Stankovič podrobneje obravnava vprašanja, povezana z nacionalnimi in spolnimi identitetami, razpravo pa podkrepi s številnimi primeri in ilustracijami. Poglavje zaključí z obravnavo koncepta reprezentacije, kjer spet izhaja iz že objavljenega besedila, v tem primeru iz *Rdečih trakov*, leta 2005 objavljeni knjigi o reprezentaciji v slovenskih partizanskih filmih. S tem poglavjem se *Politike popa* pravzaprav že končajo, saj do konca sledita le še dve zelo kratki in nedodelani poglavji o metodah in internacionalizaciji kulturnih študij.

Poleg že omenjene napake pri naslovu poglavja lahko učbeniku očitamo še nekaj drugih konkretnih spodrsljajev. Prva kritika se nanaša na označevanje kulturnih študij – medtem ko so na deveti strani še miselna šola, postanejo na enajsti že disciplina, kar nato ostanejo do konca knjige. Razprava o disciplinarnem statusu je v kulturnih študijah aktualna vsaj od Williamsovih svaril o nevarnostih, ki jih prinaša pritisk k disciplinizaciji, in je tudi predmet obravnave številnih novjših del. Avtor bi lahko te premisleke predstavil in tudi zagovarjal stališče, da bi kulturne študije morale postati disciplina, če je takšno njegovo stališče, v vsakem primeru pa je označevanje tako nekoherentnega polja, kot so kulturne študije, z disciplino brez kakršnihkoli pojasnil v najboljšem primeru pomanjkljivo in nedosledno. Takšne nedoslednosti so še posebej pomembne, ker gre za besedilo, ki bo študente uvedlo v neko novo področje. Druga večja pomanjkljivost je (ne)obravnavanje vprašanja metod v kulturnih študijah. Ta pomislek izpostavljamo zgolj zato, ker Stankovič metodam nameni posebno poglavje, kjer pa s temo opravi na manj kot treh (!) straneh.

Bistveno bolje bi bilo, če bi se tej temi v celoti izognil, kot to stori velika večina tujih učbenikov, kot pa da ji nameni samostojno poglavje, v katerem izvemo bolj ali manj samo to, kateri trije sklopi kvalitativnih metod se v kulturnih študijah najpogosteje uporabljajo. Pri poglavju o metodah velja omeniti tudi nedopustno napako, nastalo zaradi površnosti pri priredbi starega besedila. Razdelek o metodah je namreč skoraj do besede prekopiran iz zbornika *Cooltura*. Čeprav je ta del v *Politikah popa* postal samostojno poglavje, ga avtor uvede s starim besedilom, v katerem ugotavlja, da bi bilo lahko poglavje o metodah »celo posebno poglavje v učbeniku« (Stanković 2002: 60, in 2006: 179).

Politike popa so, če potegnemo črto, dobrodošel učbenik, ki prinaša dobro zgodovinsko umeščenost kulturnih študij, avtorja pa odlikuje zelo dostopen slog pisanja, tako da mu uspe tudi kompleksne teme in koncepte predstaviti na razumljiv način. Kot že rečeno, pa knjiga žal ne prinaša veliko novega v primerjavi s prejšnjimi Stankovičevimi besedili, vsebuje pa tudi veliko preveč površnosti in napak. Tako se ne moremo izogniti vtisu, da bi bilo mogoče učbenik z malo truda bistveno izboljšati. Nenazadnje poleg omenjenih pomanjkljivosti tudi v *Politikah popa* še vedno ostaja neodgovorjeno Stankovičevo vprašanje, ki si ga je zastavil v *Coolturi*, namreč, kako misliti kulturne študije v slovenskem kontekstu.

Simona Kustec Lipicer

**Alenka Krašovec, ur.: Volitve v Evropski parlament –
Res drugorazredne volitve? Ljubljana: Fakulteta za družbene vede,
zbirka Politični procesi in institucije, 2005
165 strani (ISBN 961-235-224-0), 3.500 SIT**

Slovenska politološka stroka že nekaj let z različnimi objavami sledi trendu preučevanja fenomena nastanka in delovanja Evropske unije (EU). Ta se praviloma osredotoča bodisi na zgodovinsko analizo razvoja tega t. i. nadnacionalnega (političnega) sistema, njegovih razmerij z državami (članicami in nečlanicami) ali na vzpostavljene skupne javne politike, med zelo aktualnimi temami pa je tudi preučevanje delovanja političnih institucij in procesov, ki so bili oblikovani z namenom izvajanja oblasti na ravni EU. Z ožjim segmentom slednjega raziskovalnega vprašanja se ukvarja tudi recenzirani zbornik del sedmih avtorjev, od tega enega tujega. Osrednje raziskovalno vprašanje dela je vezano na preučevanje vloge volitev v Evropski parlament (EP). Zbornik bi lahko brali z vidika (vsaj) dveh večjih vsebinskih sklopov, kjer se prvi nanaša na splošnejši prikaz in pojasnjevanje volitev v to institucijo, drugi pa je v svojem raziskovalnem vprašanju bolj osredotočen na analizo slovenskega primera volitev v EP. Vez med obema omenjenima vsebinama je vprašanje t. i. drugorazrednosti volitev v to institucijo, ki je bilo sicer raziskovalno-teoretsko opredeljeno že takoj po izvedenih prvih neposrednih volitvah v EP leta 1979. Tedaj je bila drugorazredna narava volitev v EP v primerjavi s prvorazrednimi nacionalnimi volitvami določena z naslednjimi značilnostmi (str. 9, 37–69): nizka volilna udeležba, večji delež neveljavnih glasov, slabši rezultat vladnih strank, majhne stranke dosežejo boljši volilni uspeh.

V drugem prispevku zbornika lahko preberemo slovenski prevod besedila Hermana Schmidta, ki govori prav o drugorazrednosti prvih in zadnjih izvedenih volitev v EP. Avtor, ki je sicer skupaj s Karlheinzem Reifom leta 1980 v reviji *European Journal of Political Research* prvi objavil tezo o drugorazrednosti volitev v EP v primerjavi s prvorazrednostjo nacionalnih parlamentarnih volitev, z rabo vsebinsko in metodološko dokaj kompleksnega raziskovalnega instrumentarija ugotavlja, da se lastnosti, zaradi katerih so bile volitve v EP v začetku označene kot drugorazredne, v zahodnoevropskih državah nedvomno pojavljajo tudi v primeru zadnjih volitev, izvedenih